

Het bestuur van de VNG

Datum

15 april 2020

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Advies expertiseteam lokale politieke partijen

Geachte leden van het bestuur,

Hierbij ontvangt u het advies van het Expertiseteam lokale politieke partijen:

Gelijke monniken, gelijke kappen

Weg met het onderscheid tussen lokale en landelijke politieke partijen.

Uw heeft het expertiseteam opdracht gegeven om te onderzoeken of er sprake is van ongelijkheid tussen lokale politieke partijen en lokale afdelingen van landelijke partijen. Te onderzoeken waarin deze ongelijkheid zit, of het een probleem is en om zo nodig oplossingen aan te dragen om de ongelijkheid op te heffen.

Lokale politieke partijen vormen een omvangrijk onderdeel van onze lokale democratie. Uit de gesprekken die het expertiseteam heeft gevoerd komt een divers beeld naar voren. Er zijn verschillen tussen partijen in organisatiegraad, ervaring en functioneren.

Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van lokale partijen komt ook naar voren dat er vaak sprake is van een gevoelde achterstand ten opzichte van de lokale afdelingen van landelijke partijen. Dit is niet altijd duidelijk onder woorden te brengen. Het gevoel er alleen voor te staan, de weg niet goed te weten, door landelijke partijen niet voor vol te worden aangezien. Een gevoel dat bij beginnende partijen meer speelt dan bij partijen met een lange traditie.

Wat betreft de ongelijkheid constateert het expertiseteam vier knelpunten:

- geld (*lokale politieke partijen ontvangen geen subsidie*).
- kennis (*lokale politieke partijen hebben geen toegang tot een centrale organisatie voor kennis en ondersteuning*).

- burgemeestersbenoemingen (*het aantal burgemeesters afkomstig van een lokale politieke partij blijft achter bij wat verwacht kan worden nu 30 procent van de raadszetels ingevuld wordt door lokale politieke partijen*).
- de positie van lokale politieke partijen in het geheel van de gedecentraliseerde eenheidsstaat (*lokale politieke partijen worden minder 'gehoord' in de Staten-Generaal en Provinciale Staten dan landelijke politieke partijen*).

Bij het zoeken naar oplossingen heeft het expertiseteam lang gesproken over welke oplossingen mogelijk zijn en of het de ongelijkheid wegneemt. Dit speelde met name bij het financiële knelpunt. Er is geen inzicht in financiën van lokale afdelingen van politieke partijen. Of en welke bedragen een lokale afdeling krijgt van de moederpartij is niet inzichtelijk maar ook is niet duidelijk welke lokale afdeling ondersteuning (bijv. verkiezingsmateriaal) krijgt of moet inkopen. Daarnaast speelt de vraag of er een financiële regeling voor alleen lokale partijen dient te komen (waarbij er diverse definities zijn van wat een lokale partij wel of niet is) of ook een regeling voor lokale afdelingen. Het expertiseteam heeft vastgesteld dat het uiteindelijk gaat om een goed functionerende lokale democratie waarvoor een krachtige gemeenteraad van belang is. Daarom stelt zij een subsidieregeling voor waarvan alle in de raad vertegenwoordigde politieke partijen gebruik van kunnen maken. In lijn met de bestaande Wet financiering politieke partijen (Wfpp) krijgen lokale politieke partijen daarnaast een basisbedrag, hier komen lokale afdelingen niet voor in aanmerking (dit basisbedrag wordt al aan de moederpartij verstrekt). Op deze wijze wordt de ongelijkheid tussen de lokale politieke partijen en de lokale afdelingen misschien niet opgeheven maar wel verkleind.

Het advies van het expertiseteam bevat twee kernpunten waarvoor een wijziging van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) noodzakelijk is.

Allereerst de al genoemde financiële ondersteuning. In de Wfpp moet een regeling komen waardoor ook decentrale¹ politieke partijen subsidie kunnen aanvragen. Op basis van een raads- of statenzetel kan een lokale politieke partij of lokale afdeling van een landelijke politieke partij geld aanvragen vergelijkbaar met de manier waarop nationale politieke partijen subsidie ontvangen. Het budget wat nu beschikbaar is voor nationale partijen dient ook beschikbaar te komen voor decentrale partijen. Dit houdt in dat er een bedrag van € 1000,- per zetel beschikbaar is en alleen voor de lokale politieke partijen daarnaast een basisbedrag van € 1500,-. Om de administratieve lasten te beperken wordt daarnaast niet gewerkt met een bedrag voor het aantal leden per partij.

Ten tweede knelpunt, kennis, kan opgelost worden door een aanpassing van de Wfpp. In de wet moet worden opgenomen dat de instelling die zich richt op de ondersteuning van lokale politieke partijen een (structurele) subsidie kan aanvragen. Het expertiseteam denkt hierbij concreet aan het bestaande Kennispunt lokale politieke partijen. Dit moet worden verzelfstandigd en verder uitgebouwd worden tot een centrale organisatie die zich richt op de ondersteuning van lokale politieke partijen. In het advies geeft het expertiseteam aan welke rol het nieuwe Kennispunt lokale politieke partijen kan innemen. Door wijziging van de Wfpp krijgt het Kennispunt een structurele financiële basis en kan het lokale politieke partijen blijvend ondersteunen.

¹ Het advies ziet op alle decentrale lokale partijen. Voor de eenvoud wordt doorgaans over de gemeenteraad gesproken, maar dit betreft ook de Provinciale Staten.

Voor het genoemde knelpunt van de burgemeestersbenoemingen geeft het expertiseteam een aantal praktische oplossingen zoals meer aandacht voor kandidaten van lokale partijen in het benoemingsproces en scouting en selectie van potentiële kandidaten.

Het punt van de positie van de lokale partijen in het geheel van de gedecentraliseerde eenheidsstaat zou opgelost kunnen worden door het uitbreiden van het kiesrecht voor de leden van de Eerste Kamer tot een combinatie van alle leden van Provinciale Staten en alle gemeenteraadsleden. Het expertiseteam heeft dit knelpunt omwille van de tijd en complexiteit niet verder onderzocht en uitgewerkt. U, als bestuur kan opdracht geven om dit punt verder te onderzoeken en oplossingen uit te werken.

Het expertiseteam geeft tot slot een aantal adviezen over de rol van de VNG in relatie tot lokale politiek partijen. Onder meer wordt voorgesteld om de commissie Raadsleden & Griffiers te vragen structureel aandacht te hebben voor de rol en positie van lokale politieke partijen.

Wij gaan ervan uit dat wij met dit advies concrete voorstellen hebben gedaan waarmee de VNG stappen kan zetten om er voor te zorgen dat er een gelijkwaardig speelveld ontstaat voor lokale politieke partijen en lokale afdelingen.

Met vriendelijke groet,

Peter den Oudsten
voorzitter Expertiseteam lokale politieke partijen